

Care Santos

Esriptora

A ‘Seguiré els teus passos’, segona part –i última– de ‘Tot el bé i tot el mal’, recupera el personatge de la Reina, que indaga el suposat suïcidi del seu pare en un poble del Pallars Jussà. La novel·la es remunta a la guerra per parlar de les seves conseqüències

CRISTINA CALDERER

“Les dones sempre en surten més malparades”

◆◆◆◆◆ Valèria Gaillard

26 de gener del 1939. Barcelona cau en mans dels feixistes. Aquesta data obsedia Care Santos i sabia que tard o d'hora n'escrivia alguna cosa. A *Seguiré els teus passos* (Columna) s'endinsa finalment en la Guerra Civil per fixar-se en com va afectar homes i dones anònims que s'hi van trobar atrapats. Ho fa de bracet de la Reina, protagonista de l'anterior *Tot el bé i tot el mal* (2018). Si aquella girava al voltant de l'intent de suïcidi del seu fill, aquí ho fa sobre el del seu pare, quan rep una carta que l'avisava que algú pretén obrir la seva tomba a Conques.

La Guerra Civil: per què?

La meua generació està donant una mirada més freda sobre aquest tema que continua ben viu. Plantejo: què hem de fer amb la memòria? ¿Hem de recordar per odiar-nos i fer un país de bàndols o girar full? Potser hem de fer la digestió necessària, començar de nou i no reme-

nar-ho tot el dia. Els diferents personatges resumeixen les postures que veiem tot el sant dia al Parlament: la Guerra Civil és més viva que si s'hagués acabat la setmana passada!

Josep Gené, pare de la Reina, es troba en el bàndol republicà sense gaire convicció.

James Matthews i Pedro Corral han mostrat en els seus estudis que la gent ideològicament convençuda, tant d'un bàndol com de l'altre, eren una minoria. A la majoria els reclutaven per força i no tenien cap ganes d'anar a la guerra. A molts els importava un rave canviar de bàndol i si ho feien era per coses tan bàsiques com ara poder menjar. Vaig parlar amb antics soldats de la Lleva del Biberó. Moltes de les coses que explico me les van dir aquests antics soldats i és un material inèdit. Durant anys el règim va vendre la imatge d'un país exaltat i patriòtic, i era

“MOLTES COSES QUE EXPLICO ME LES VAN DIR SOLDATS DE LA LLEVA DEL BIBERÓ I SÓN INÈDITES”

una gran fal·làcia perquè la gent el que volia era salvar la pell.

En Gené és representatiu, doncs?
És un home a qui la vida l'aixafa. M'agraden molt aquests personatges: mai estan gaire convençuts de res i van allà on els porta el vent. Quan deserta també, fa dies que hi pensa però no ho fa, i al final més aviat el troben i es deixa fer.

Com a contrapartida hi ha l'anarquista, l'Oleguer.

Aquest ideològicament està molt marcat i respon a un patró que va existir plenament. Va haver-hi un grup que es va deixar exaltar però no tenien gaire on comparar, i la seva formació era bastant escassa.

Quin paper hi juguen les dones?

Les dones hi van jugar un paper escàs. La Mercè, per exemple, es passa la vida intentant conquerir la seva llibertat lluitant contra corrent.

L'Ilda és diferent, però les circumstàncies acaben amb ella. És una escriptora en català i ha de dedicar-se a traduir i fer altres coses. Escriu gairebé en secret esperant que arribi el seu moment. Està inspirada en casos reals.

Mercè Rodoreda, per exemple?

A la Rodoreda li va anar prou bé. Ho va tenir difícil, però és l'única que va poder publicar i guanyar-se la vida. Hi ha autores com l'Aurora Bertrana o la Rosa Maria Arquimbau que les van esborrar. Arquimbau era una dona trencadora, sense pèls a la llengua, era amant de qui volia i no encaixava en el franquisme. Als escriptors homes també els va passar, però les dones sempre en surten més malparades.

La novel·la transcorre en part a Conques, al Pallars Jussà. Per què aquest escenari?

Hi tinc una petita vinculació personal, tot i que no hi vaig sovint. Un cop vaig anar a Conques i em vaig enamorar de la parla pallearesa, tan reivindicada ara. D'un poble a l'altre usen un lèxic diferent. Així que em vaig plantejar fer un parell de personatges que parlessin així: ha sigut tota una feinada!

Com ho va treballar?

M'hi va ajudar la Pepita Costa, que està fent molta feina perquè se salvi aquest vocabulari. Em vaig fer un diccionari personal triant el que m'agrada d'un que s'ha publicat. Hi ha una mica d'invenció, però crec que ha quedat prou versemblant.

Vincula aquest territori boirós amb els fantasmes. Per què?

M'agrada com el que és sobrenatural està enllaçat amb la vida, com, tot sovint, en el moment que menys t'esperes la persona que menys t'esperes t'explica una història a la vora del foc que et deixa parada. El que és incompreensible és més present en la nostra vida del que ens pensem. Hi ha paisatges que es presten més a històries d'incerteses, pors i fantasmes.

La novel·la és visual: és volgut?

Quan escric intento fugir del llenguatge cinematogràfic que ens domina. Em pregunto tota l'estona què pot aportar la literatura que no poden aportar les sèries, i és la subjectivitat, perquè ens permet situar-nos dins del cap de les persones.

Però alguns capítols són molt breus i té un ritme àgil...

El ritme és una de les coses amb les quals experimento més, i m'agrada no deixar respirar el lector: és una manera d'atrapar-lo. Hem de pensar que escrivim per a lectors amb poc temps.

Quin vincle té amb la Guerra Civil?

El meu avi andalús era guàrdia civil i va ser dels primers que es va alçar amb Franco. L'altre, el matern, era català de la Lleva del Reuma. Va tenir sort perquè no va anar a parar a cap camp de concentració ni res. Els meus pares es van enamorar per correspondència i el meu pare va decidir venir cap aquí. Els quatre avis, el 1954, van seure en una taula per prometre els fills, i van estar rient tota l'estona. Com és possible? Algun dia ho escriuré. ◆◆